

بوتوسن قوبانغا اېکيد لرس
اېکيدگي کن دنيا کي ترس
آناپورو ووا نيزيان آذربايجان
محمد اشراقی

آسيلا نوزلری

دیل ياغلارلار دوغروسونو سؤيلر!

باييلي بايبن تاپار تورشولو قايبن!

سؤيمه قول آتامی سؤيمه ييم بيگ آتاوا!

کوللی فتيړ قانلدي سحره نزيک اولدی!

آلين آلين قاقا سانان گليديرو وئرين وئرين حقيقي آلان گليدير!

نه منده قوبروق داغی نه سنده اوغول داغی!

خالقين تاسی امدان دوشنده اونون اؤزی امدانلار دوشوب!

تيتيره من ده ياشيماسان قيدير مايا راضي اولماز!

جهد چاريق يتر تارا!

او قده ر قانلديق آيازا يامانديق قزبل بالازا!

چوخاسی چيخمادی شالوارا وئرديک!

بنز تومان تنديره گيرمکدن پيسلدير!

بيلگلر

يوک آلتلدا ، قانلسی کاسا : چوغوندور
يوک آلتدا يامان يوماق : پيشيک

يوک اوسته ، پارا فتيړ : آی يولا خالجا دؤشه ليدي ،
بير آنادان يوز اوغول ، هاميسی بير پنشه ليدي : آری

يولچولار يولدا گنذر ، چالشار گنجه گنذر ،
ببير يومورتاين اچينده ، قيرخ آللی جوجه گنذر : نار

يولدان گلن کيمدی ، باشماغی نارنجيدی ،
قولو وار ياپراقی يوخ ، بولشن هانگی آغاغدی : مارال

بونوزو يول اوسته آسلان پاتيب ، قولاغين قيسيب ياتيب : پيشيک

يول اوسته باغلی بوخجا : مال بوخو
يول اوسته بير گلين اوتوروب ، گلنل گشدتی سوارير : يولاق

يول اوسته چوللو قودوق : اولو

يول اوستده قارا قازان : قارشيقا

مؤردا مال و کوم آذربايجان

« کيشی نين ياخاسی گرک آغارامسين. کيميسی ععيم ، کيميسی داييم، هاميسيندان آلکيشام باييم .
« گاميش اولاقميش اولاقميش اولاقميش اولاق؟
« گاميش شيشکدن نه آلتار؟
« گنجه اولدونا گکنده ن چوخ اولار.
« گنجی جان هاييندادير قصاب بين آختارير .
« گنجی نين قوتورو بولاغين گوزوندن سو ايجر.
« گنجيه فورد دگمه سه مکه به گنده ر .
« گنده بيلسه ايديم اوز ائوميزه گنذرديم .
« گنجيه چاخير وئرسن فوردا داو گنده ر .»

قياسلر

خالچالار

رنجدوزان خالجا ميزين ناخيشی ياشيل منشه ياشيل با من توخوجو قيز اولدوم بوی بوخونوم اه ييلدی قالی لايين دی شاها توخوجوسی هر کسدی قالی تيريز قالیسی ريز گورونور دایلیسی ايپک دن دی ياریسی او قالیی سات منه منیم یولوم حلال دی قالی قالی بو قالی بو یاسی نین سوزو بوخ یونون آدی اوغوزدی ایلمک سالیب بئش یاشدان

یکشنبه ۱۵ بهمن ۱۴۰۲ * ۴ فوریه ۲۰۲۴ * ۲۳ رجب ۱۴۴۵ * سال سی و دوم (اوتوز ایکینجی ایل) * شماره (سایى) : ۵۹۷۵

ادبیات

۶

قارا مجموعه شیخ صفي الدين اردبیلی

دکتر حسین محمدزاده صدیق

بۇلوم ۱۰ .

کلمات و تحقیقات

گنجمیش سایى نین آردی و...

بو محله حضرت شیخ بیر مثل چکدی کی: بیر کیمسه بیر جهودبجه قول ساتین آلسا،اول قول ،کندی علمینده ماهر اولسا . و علم توریستی باخشی بیلسه،گر کدیر کی اول قول،اول اسلام عرض انده لر .

یعنی اول مسلمان انده لر . اوندان سونرا اعتقاد اسلامی تعلیم انده لر . اگر اول مسلمان اولمازدان اؤندن تحصیل علم ایله امر اولونسا ،آلت خصمیله سنی سویار .

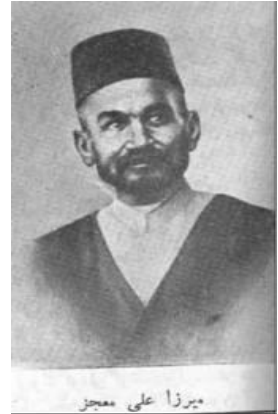
اگر آیدار سان ؛کل مسلمان اول!،آیدار کی «لکم دینکم و لی دین ».

آشنایی با مشاهیر آذربایجان

زندگی نامه معجز شستری

ادامه از شماره قبل ...

در آن زمان نفی فمه زنی و معرفی چهره واقعی امام حسین علیه السلام و بزرگداشت خاطره عاشورا مطابق با شان شهدای آن روز خوئین کربلاو پرهیز از کزافه گوئی و اغراق در مورد فرامین دینی و سرگذشت چهارده معصوم برای اولین بار از زبان معجزشستیده می شود. معجز در اساتیبول نیز به زبان ترکی آذربایجانی شعر می سرود و مردم را باوضاح واحوال و مشکلات پیش روی جامعه ایران آشنا میساخت .علی بر این باور بود که اونیز مثل میرزا علی اکبر ظاهر زاده (مخلص به صابر صاحب مجموعه اشعار هوپ هوپ نامه) در بیداری مردم خود باید بکوشد . و به همین علت در هر یک از اشعار خود بیک مضل و مسألهٔ اجتماعی اشاره دارد. در دورهٔ حیات معجز ، ایران به حال و روزی افزاده بود که هر ایرانی وقتی به مطالعهٔ تاریخ آن زمان بپردازد متأثر و معموم می‌شود . و در این چنین اوضاعی که فقر و فلاکت و جهل کشور را در بر گرفته بود ظهور و حضور شاعری مثل میرزا علی معجز شستسرتی در عرصه ادبیات آذربایجان ، که با ازجان گذشتگی در قالب شعر بانگ و فریاد بر بی عدالتی ها و جهالت و بی لایقتی دستگاه حاکمه زمان خود بر می آورد ، برای تاریخ ادبیات آذربایجان افتخاری است بیس بزرگ ،

میرزا علی معجز

مساعدهت‌های رئیس فرهنگ وقت تبریز بنام آقای دکتر محسنی عماد السلطنه ، اولین مدرسه دخترانه را در قصبهٔ شستری ایجاد نمود .

ادامه دارد

نسخه های خطی ترکی کتابخانه بزرگ حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی

نهاده است؛ وی بر اساس مقدمه کتاب مغازه ای در نزدیک«یال پائی»استانبول داشته که علاوه بر طبابت به تربیت شاگردان و علاقمندان علم و طب نیز می پرداخت . شایان ذکر است که این اثر (نتیجه الطب) پس از انمودج الطب (تالیف ۱۰۳۴ه/ ۱۶۲۴-۲۵م)ندوین گردیده است .
گزارش نسخه : نوع خط: نسخ
کاتب: محمد رضا جیحون آبادی
تاریخ کتابت:روز جمعه ۱۶ ماه رجب سال ۱۲۷۸ه/ ۱۸۰۷زائیه به ۱۸۶۲ م
عنوانها و نشانیها:فرمز نوع کاغذ: فرنگی
تعداد برگ: ۲۶(۱۳۹ب-۱۶۵ب)
تعداد سطر: ۱۵ و ۲۱ (برخی جلیا)
اندازه متن : ۱۹×۱۲،۵سانده جلد: ۲۱،۵×۱۴،۵
ساز نوع جلد: دو روی تیماج ؛برون قهوه ای روشن ،مجدول ؛درون زیتونی .

ویژگیهای نسخه : عناوین به رنگ قرمز و جداول به رنگ مشکی است و سطور در میان جداول اکثرا به صورت چلپا نگارش یافته است . در انجام مهر بیضی و امضای ایت الله العظمی مرعشی نجفی و همچنین فهرست مطالب کتاب علاج الاسقام محمد علی ثونی خراسانی -رساله پیشین این مجموعه که به زبان فارسی نگارش یافته و در فهرست عمومی کتابخانه معرفی گردیده-در ۲ برگ آمده است .

ایضاح المکتون فی الذلیل علی کشف الظنون ،ج ۲،ص ۶۲۳،عشمانلی مؤلفری ج ۳،ص ۲۰۴ ؛فهرست نسخه های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی ،ج ۱۹،ص ۲۸۱ ؛هدیه العارفین ج ۲،ص ۲۷۸ .

«**شماره ۶۱۹۷ مجموعه** »

پادشاهلا پینچی

اېچنی نوزونو ز به يين .توملارینسی تویوقلارلا وئرین ،هابیغینی دا آتیمیز به یر .

پادشاه قیزین عقلمنه تعجب انله ییب ،

«آقرین »دندی :

شاهلا وزیر قیزدان چوخ راضی لیبق انله ییب قایتدیلار ، یولدا قاپاقلارینا ییر پینشه چی چیچخدی ، شاه انشمیشدی،که بو پینشه چی ده

چوخ عقلی کیشیدیر . اودور که اونون یابنبا چاتاندا شاه الینی باشینا قويدی، پینه چی جواب اولراق الینی دپلینه ووردی .

آردی وار

وگویای اینست که در سرزمین آذربایجان اگر سردارانی مثل ستار خان ها برای استقلال و اقتدار ادبیات سر برافراشته اند ، سرداران ادبیات این خطه نیز برای بیداری ملت از عمر و جان خود مایه گذاشته اند . در این زمان آن محسین و حکام مستبد لن و فرین مردم را باخود دارند و شاعر فقید، علی معجز شبستری با نیکبامی ، از احترام و تحسین ملت آذربایجان برخوردار است .

معجز برای تاسیس یک مدرسه دخترانه با اصول امروزه برای دختران شبستر خیلی تلاش نمود و بالاخره با مساعدتهای رئیس فرهنگ وقت تبریز بنام آقای دکتر محسنی عماد السلطنه ، اولین مدرسه دخترانه را در قصبهٔ شستری ایجاد نمود .

مهمان

آی اوزلو نگاریم کیمه مهمان اولاجاقسان

بیر سوبله کیمین شاینه شایان اولاجاقسان

شاهلیق چتری وار باشین اوستونده بو آخشام

عنبر چترینه کیمه سلطان اولاجاقسان

مؤردا لر ییز

عیسی قاسمیور

عیسی قاسمیور افشار زنگانی در نخستین روز آبان ماه ۱۳۶۵ در قیدار زنجان دیده به جهان گشود وی به ترکی و فارسی شعر می سراید قاسمی دارای مدرک کارشناسی در رشته زبان و ادبیات فارسی بوده و آثاری از وی به چاپ رسیده است که از آن جمله میتوان به تصحیح نسخه خطی دیوان اشیا ترکی حضرت مولانا همتی انگورانی بر اساس نسخه خطی منحصر به فرد کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران و نیز تذکره ی شعرای ترکی سرای زنجان اشاره کرد. اشعار طنز و نغز وی نام عیسی قاسمیور را در سرتاسر ایران به نامی آشنا برای اهل شعر و ادب بدل کرده است.

نمونه ای از طنز سروده های وی:

بو کنچل باشیما بیر آز دا ساچ وئر
چولاق قیچیما بیر آز قاچاقاچ وئر
دمین گرم شانس کی وئر مه‌دین، پول کی وئر مه دین
لااقل من یازیغا بیر دانا ماچ وئر.

«**قابناق:۶۰۰شاعر دن طنز شعر لر کتابی**

آذربایجان ادبیات تاریخچه سیرایش

-۷-

مرثیه ادبیاتی

گنجمیش سایى نین آردی و...

او جسارتلی بیر شاعر اولوب، مرحوم فریدون کؤچرلی نین یازدیغی کیمی: «حکام حضوروندا و عمومی توپلانتیشیلاردا دربند اهلی نین احتاجینی ییلدیرن و عرض حال و درد لرینسی عرصه ی ظهوره کتیرن دلآور ... بیر وجود ایدی .»

قمری نین کلباتی «کتاب کتز المصابت قمری »آدبله چاپ اولموشدور . بو کتاب ۱۴ معصوم مناقب و مصیبتلرینی شرح اندن شعر کتابی دیر . کتاب کچیچک بیر منثور مقدمه دن سونرا توحید قصیده سیله باشلار . سونرا شعر مدحینده و عشق ایله عقلین مناظره سی گلیر، سونرا ناصر الدین شاهین مدحینده .بیر قصیده و سککیز ساقینامه (حضرت محمد (ص)ین مدحینده دورد قصیده و حضرت علی (ع)نین مدحینده ۱۲ قصیده واردیر. سونرا پیغمبرین وفاتی و اوندان سونراکی حادثه لر حقیقنده شعرلر و بالاخره کربلا فاجعه سینه عابیده -تفصیلاتی منظوم پارچالار یازلمیشدیر .

بورادا نمونه اوچون قمری دن بیر نوحه نقل اندیریک:

ماه محرم اولدی گینه گویلر آغلادی
دوشدو جهاننا غلغله عالملر آغلادی
گلدی مه مصیبت و ایام تعزیه (عز) ماتم توتماق)
بو ماتم و عزادا گوزون کیملر آغلادی
شاه روسل امیر عرب ختم انبیاه
عمامه (ساریق) سن آلب الیه پیغمبر آغلادی
دوندو خزانآ گولشن زهراء زهر دن
دشت نجف ده سرور دین حیدر آغلادی
باشین آلب دیز اوسته کفن سیز وئریدی جان
خیر لنسا (فاطمه) باشیندا قارا معجز (باش اؤرتوسو) آغلادی
اولاد حیدرین چکن آه و فغانینا
کریوبلاده مومن و هم کافر آغلادی
شاما طرف اولاندا روان کاروان غم
بئر اغلادی گؤی آغلادی نه (۹) کشور (ؤلکه) آغلادی
قمری بو قصه ی الم افزانی قبل تامام
الده قلم شرار (قیغیلجیم) توتوب دفتر آغلادی
مولا محمد نجخوانی :
نجخوانلی مولا محمد مرثیه ادبیاتیندا فضولی دن سونرا ان گوزکملی سیملار داندیر . او ۱۸۵۲ م ده نجخواندا انادان اولموش و ۱۹۱۶ م دا کربلادا وفات اتمیشدیر .
مولا محمد نجخوانی :

نجخوانلی مولا محمد مرثیه ادبیاتیندا فضولی دن سونرا ان گوزکملی سیملار داندیر . او ۱۸۵۲ م ده نجخواندا انادان اولموش و ۱۹۱۶ م دا کربلادا وفات اتمیشدیر .

نجخوانی ده فضولی نین حدیقه السعدا سی کیمی «سحاب الدعوع = suhabuddumu »گوزک باشلاری بولودو (آدبله بیر مقلت حسینی یازمشدیر .

او ایلمک تحصیلینی نجخواندا آلدیقدان سونرا الاهیات (فقه و اصول) (اوخوموش و سونرا اؤزی الاهیات اوستادی اولموشدور و اونا گوزه ده موللا لقبینی آلمیش و آذربایجاندا تقلید مرجعی (آیت الله) موقعینی اله اتمیشدیر .

مولا محمد نجخوانی دن ایکی کتاب الیمیزده واردیر .

۱- کتاب محاب الدعوع فی مصائب خاسم اهل الکسا(گوزک

باشلاری بولودو کتابی بئش اهل کسانین مصیبتلری حقیقنده .

۲- کتاب مرج الحور المقلب بکشکلور النور . ایکی کاتباندان

عبارتدیر.

آردی وار